

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 2

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

ПРИСМА ЗАТВАРА КРУГ

Половина прве деценије новог века уверава нас да ће се умногоструко разликовати од претходних. Хоће ли нова ера бити боља или гора од ранијих, тешко је рећи, али да ће бити посве другачија – у то смо сасвим сигурни. Огромне промене на светском плану, плима и осека глобалних размера, стигле су и до наших обала. Судбина једне земље и њеног друштва уско је везана са околином. Реч транзиција одомаћила се код нас.

У основи знамо шта значи, делимично је осећамо, а подоста наслућујемо њену суштину. Обичан свет је опскурно (по)везује са губљењем радног места, растом цена, падом животног стандарда... Предуго смо живели у систему који је, сем осталог, укорењен на свести о (све)општој сигурности (радних места, редовних примања, бесплатног школовања, лечења, пензија...), тако да се, уз такво ментално наслеђе, тешко миримо са оним што је дошло и што ће неминовно доћи. Наравно, то се односи и на професионалне припаднике Министарства одбране, односно Војске Србије и Црне Горе. Река реформе је у току, а њени брзаци однели су многа радна места, угасили су се читави гарнизони, јединице, установе... Хиљаде људи је остало без посла, са професијом која се једино може исказати у униформи. Међутим, брзо је реаговало Министарство одбране Програмом за збрињавање вишка војног кадра – Присма (акроним: Program for Resettlement In Serbia and Montenegro Army).

Темељи се на провереним искуствима земаља које су завршиле процес транзиције. Такође, изучени су модели које увелико примењују западноевропске земље у решавању тих питања. Судајући по првим резултатима школовања наших официра, популарне преквалификације, не само да је зло мање већ је добит поприлична.

РЕШЕЊЕ ЗА ВИШАК ВОЈНОГ КАДРА

Точак историје се толико брзо окреће да немилице гази преко страница календара на којима су означени дани, месеци и године. Не стижемо ни да се честито осврнемо, саберемо, а нека нова математичка радња захтева брз и тачан резултат. Добили смо и ново (европско) радно време, стичемо европске навике, уклапамо се у нове токове, учимо у ходу, мењамо се... Што народ каже, не можемо мимо света. У кратким и ретким тренуцима предаха од дневних обавеза и проблема, сетимо се речи мудрог Јована Цвијића, који је записао, а често и зборио како га наш народ подсећа на радног и честитог домаћина, успешног и госто-примљивог, који је, ето, само једно превидео: саградио је кућу насред пута! Наравно, мислио је на државу, њену територију, народ...

Шта све није снашло ту нашу кућу у последњу деценију и по: ратови, изолација, немаштина, деветоцифрена инфлација... Све је то прошлост, кућу јесмо сачували, наравно, на истом месту, сређујемо је и уређујемо да личи на Европу и свет.

Уз очигледно уважавање наших добрих особина, у свету влада мишљење да смо народ склон митовима, легендама, величању и улепшавању прошлости, да смо често оптерећени емоцијама, у којима се још читају појмови "вечне" браће, савезника, пријатеља... А мали смо прилике да се уверимо како стоје ствари бар у опсегу нашег памћења. Дакле, постоји само интерес: војни, политички и економски. И тачка! Свиђало нам се то или не, сматрамо ли то праведним или нелогичним, те чињенице једноставно морамо прихватити такве какве јесу.

■ РЕЗОВИ БЕЗ АНЕСТЕЗИЈЕ

Деценијама је једна од темељних вредности нашег друштва била њена одбрамбена моћ, пре свега способност, бројност и наоружање оружаних снага. За такву снагу издвајана су огромна средства државе, уз неподељену подршку народа. Међутим, догодило се то што се десило, територија је толика колика је, односи снага су такви какви су, ратовима је дошао крај. Додуше, остале су претње друге природе, тероризам пре свих, као опасност глобалних размера. Можемо се сложити да смо са суседима на "ти", да смо успоставили међусобно поверење и народски речено "подвукли црту" испод неспоразума. Ниједна држава у Европи није, нити ће у скорој будућности, укинути војску. За то је безброј познатих разлога. Али су све земље пројектовале своје оружане снаге према реалним потребама и проценама, имајући у виду, пре свега своју економску моћ и интеграцију у глобалне системе одбране. То се посебно односи на земље у транзицији, процесу којим је обухваћена и државна заједница Србија и Црна Гора. Ниједна друштвена промена те врсте није ни лака, ни једноставна. Захвата све сегменте државе, од темеља до најудаљеније периферије. То су болни резови без анестезије!

Како би се прилагодила потребама, уклопила у евроатлантске интеграције, постала савремена и сврсисходна, Војска Србије и Црне Горе морала је да претрпи знатне промене. У Стратегији одбране постављена су темељна опредељења ка стварању бројчано мање, примерено наменама наоружане и опремљене војске, са врхунски обученим припадницима, чија ће професионалност и одговорност бити на првом

месту. Далеко од тога да се то може извести преко ноћи. За тако нешто потребна су огромна средства, а ми их немамо. Потребна је и подршка наших партнера, али она је засада недовољна. Неопходно је да много тога и сами учинимо, и ту смо добро почели.

Прва фаза реформи система одбране је завршена, предстоје још две. Угасили су се поједини гарнизони, јединице и установе. Све што је било изнад замишљеног опсега и бројног стања смањено је до за сада зацртаног нивоа. Тај процес ће се наставити. Наравно, у средишту свега је човек, припадник Министарства одбране и Војске Србије и Црне Горе, најчешће са деценијским стажом, нерешеним материјалним статусом, школован за специфичну врсту занимања, одан својој професији. Проблем на квадрат! Хиљаде таквих људи, у најпродуктивнијим годинама за рад, остало је, силом прилика, не само без својих радних места већ и без професије: официри, подофицири, цивилна лица наменски школована за потребе Војске...

■ ПРЕЛОМНА ОДЛУКА

Задатак за Министарство одбране схваћен је веома озбиљно. При Управи за кадрове сектора за људске ресурсе формирана је Дирекција за преквалификацију и проучила слична искуства високоразвијених земаља и земаља у транзицији. Њени стручњаци су сагледали све програме и донели свој под називом Присма. У сарадњи са високошколским установама начињени су програми које похађају, за сада, официри током тромесечног школовања на факултетима организационих наука у Београду и Новом Саду, те на Машинском факултету у Нишу. Школовање је бесплатно, учила такође, обезбеђени су врхунски предавачи и средства влада Уједињеног Краљевства и Краљевине Холандије. Оно што се до јуче чинило немогућим постало је стварност. Полигоне, вежбалишта, строј, пилотске и бродске кабине замениле су учионице и кабинети. Уместо униформе – цивилно одело, разговори с командантом, командирима и војницима уступили су место консултацијама с професорима, пословним људима и будућим партнерима.

Промене улоге, навике, речник. Мала колебања, несналажења и резерва на почетку брзо нестају. Поверење у властите могућности нарастају, шире се нови хоризонти и до јуче неухватљив пословни свет постаје свакодневица. Далеко брже него што се мислило, лакше него што се слутило. Дојучерашњи официри постају менаџери, воде своја мала предузећа, постижу прве успехе и, зашто не рећи, увећавају капитал. Без магије и чаробног штапића, са добром теоријском основом стеченом на курсу, уз много образовања стеченог у Војсци и са особинама веома цењеним у послу.

Тако је Присма затворила круг, од припадника Војске који је остао без посла и професије, преко школовања (преквалификације), до пословног и успешног човека. Статистике прве генерације полазника курса дају за право да се надамо најбољем. Наиме, значајан број бивших официра већ има своје фирме, неку производњу или посао развија у домену услуга. Па нека буде по оним чуваним војничким командама: "Напред" и "За мном"! ■

Бранко КОПУНОВИЋ